

היותו טירון, קיבל כבר את גלובוס הזהב על תפקיד-מישנה כסרט וגם את פרס האקרמיה הבריטית, ועכשיו הוא מועמד לפרס האוסקר. הוויכוח האפשרי היחיד בעניין הוא, האם תפקידו בסרט הוא אכן מישנה או שמא הוא בעצם הכוכב הראשי.

כאשר פנה פאטנס לראשונה אל שאנברג בהצעה להסריט את הסיפור, ידע שכמה מן האולפנים הגדולים בהוליווד הקדימו אותו, בנוקבם סכומים כבדים.

אולם לשאנברג היתה רתיעה פנימית מפני מה שהוליווד עשויה לעולל לסיפור האישי שלו. זה היה הרושם של פאטנס, ומסתבר שצדק. פאטנס, בריטי שרכים זוקפים לזכותו את תחיית הקולנוע שם (הוא הפיק את אכספרס של חצות ואת כירכרות האש), דאג שהסרט יהיה צמוד לגמרי למציאות.

אולי זו הסיבה, למרות שברור כי אין זה סרט תיעודי, לאמינות הגדולה של כל המעשים הנוראים המתרחשים על המסך. נכון שהריסות העיר ניק לואנג הן עבודה של תפאורן, אבל זה לא מנע מן הקאמבודים שגוייסו להופיע בסצנה זו להודיע מחדש, כבראשונה, ואם כניסת כוחות החמר רוז' לפנוספן צולמה אומנם כבאנאקוק, עובדה היא שנאלצו להפסיק פעמים מספר את הצילומים, כי כמה מן הניצבים, שזכרו עדיין על כשרם את הכניסה האמיתית, פרצו בכני, כאשר

במשך ארבע שנים בכל מיני מחנות של עבודת כפייה, שהחיים בהם מסמרי-שעיר, ואיש לא ידע כלל אם הוא חי או מת.

שאנברג עשה מאמצים נואשים להתחקות על עיקבותיו. הוא חש אשמה עמוקה על שלא ראג לפנות את עוזרו, כאשר פינה את שאר בני משפחתו, ונטל על עצמו את האחריות לקיומה של המישפחה באמריקה, בכל אותן השנים, והמך שיד לקוות כי אכן יצליח למצוא את פראן בחיים. כאשר נכנס צבא וייטנאם וכבש את קמבודי' יה, ראה פראן, לראשונה, את הסיכוי להציל את חייו. הוא הצליח להעביר מסר לשאנברג, ודרך עיתונאי מיוחד-גרמני, ולבשר לו שהוא עדיין חי. אחר-כך ברח מעבר לגבול, לתאילנד, ושאנברג בא לשם, כדי להביא אותו לארצות-הברית, שם הוא חי עד היום.

כארבע השנים שחי תחת שילטון החמר רוז' היה עד להרג שרירותי שהשתולל בחוצות ללא מצרים: לעומה יורים בכל עמי, ההולכים עם רוכים טעונים ויורים בכל עמי שאינו עושה כמיצוותם; לטבח בלתי-רפוסק של נשים וטף, שנקטלו בלי כל היסוס; לאותם, שדות-הריגה, כפי שכינו את השטחים שבהם הושלכו אלפי הגויות, כשהן מכוסות אך בקושי בשיכבה רקה של אפר.

כבי בזמן הצילומים. מן הרגע שקרא את סיפורו של שאנברג, החליט המפיק דייוויד

לא לבנון! המסוקים חגים מעל ניק לואנג הבוערת, מועטים מכדי לפנות את רבבות הפצועים. זה מראה מן הסרט. המעלה את זועות קאמבודיה הרחוקה, אך מזכיר מראות מזוועים דומים ומוכרים היטב של ערים מופצצות בלבנון.

רבים כלי-כך התגייסו לטובת הסרט. אולי בעזרת תיווצר דעת-קהל, אשר תעזור להוציא את כל הזרים ממולדתם ותניח לה לקבוע את גורלה בלי עזרה מבחוץ. תמימות? אולי, אבל לאן תגיע האנושות אם ימנע ממנה גם גרעין זה של תום?

אשר לצופה הישראלי: אנא, שים לב — כשינוי השמות של המקומות, יש בסרט הזה הרכה מאוד רבים הנוגעים גם לך.

שאנברג לא התחרר ממנו, אפילו כאשר החיים עצמם כסכנה. ולא רק משום שהאחריות של המערב למה שמתרחש בארצות רחוקות היא הרבה יותר כבדה מכפי שנוח למערב לזכור. זהו סרט חשוב, משום שהמראות בו מהממים כלי-כך, שהוא יצליח אולי להוציא משלותם חלק מן הצופים, הלוקים בשכיעות-רצון עצמית, ויויו אותם לנקוף אצבע.

זאת, כעצם, הסיבה שפליטים קאמבודיים

ילדי הרובים ילדי החמר רוז' במצעד ניצחון ברחובות פנוספן מזכירים את ילדי האר-מינג'י. צעירים חמושים אלה הטילו חיתתם על הארץ כולה והשתוללותם זרעה חורבן והרס באוכלוסיה תמימה — נשים וילדים נטבחו למות.

כך זה היה במציאות פליטה נושאת את שרידי מטלטליה מבינה, שהשאירה מאחוריה בניק לואנג הבוערת. כפי שהנציח אותה במצלמתו סיני שאנברג. 30 אלף פליטים נשארו חשופים להפצצות רצחניות.

פאטנס שזה הסרט שהוא חייב לעשות. באומץ-הלב האופייני לו הפקיד את המלאכה בידי ברוס רובינסון, תסריטאי, שלא כתב קודם לכן אפילו סרט עלילתי אחד שהוסרט, הטיל את מלאכת הבימוי על צעיר אחר, רונלד ג'ופה, שעשה אומנם עבודות רבות לטלוויזיה הבריטית אבל זה סירטון הראשון לקולנוע, ויצא לדרך.

כאילו לא די בסיכונים אלה, דחה הצעות להעניק את התפקיד הראשי לכוכב גדול ובעל שם, והעדיף דווקא את סם וואטרסטון, שחקן אופי, שלא רבים זוכרים אותו בתפקידי משנה מסרטים כמו ג'טסבי הגדול או שערי הרקיע. אנושיו של פאטנס סקרו את מחנות הפליטים מקאמבודיה בכל רחבי העולם, כדי למצוא מישהו המתאים לתפקיד רית פראן. עד שמצאו בקאד ליפורניה רופא צעיר בשם היינג'ס ג'ונור, שהתאים לדררשותיהם. התאים עד כדי כך, שלמרות